

Закономерности в развитието на детската реч

Речта не е вродена способност, а е свързана със социалното развитие на човека. Правилното овладяване на речта зависи от редица фактори - общо здравословно състояние на детето, функциониране на нервната система, нормално развитие на умствените способности, пълноценно речево обкръжение.

В своето развитие речевата функция преминава през определени етапи, за да се формира в края на предучилищната възраст като една сложна, уравновесена система за общуване, за обмяна на мисли и познания с обкръжаващата го среда.

Усвояването на родния език преминава през строги закономерности, които са еднакви за всички деца. Изследователите на детската реч определят няколко етапа в нейното развитие; подготвителен - до 1 година, период на първоначално овладяване на езика - до 3-тата година; период на обогатяване на езика и развитие на речта в процеса на практиката - до 7-та година и последен етап - развитие на речта в периода на училищното обучение.

Правилното изговаряне на звуковете се формира около петата година, като някои тънкости в произнасянето и разграничаването на сходни звукове продължава и след петата година. Усвояването на правилния изговор на звук "Р" може да стане и към края на предучилищна възраст /6-7 г ./. В този период детето е овладяло разговорнобитовия стил на речта, но нейното развитие продължава и в училищна възраст.

Необходимо е родителите да познават особеностите в развитието на речта на техните деца, за да могат при нужда своевременно да потърсят помощта на логопеда или педиатъра. А това трябва да стане най-вече в следните случаи:

- ако до 4-тата седмица от раждането детето не реагира на даден звуков дразнител - може да се касае за проблеми със слуха;
- при непоявяване на гукане и лепетна реч - също е вероятно наличие на проблем със слуха;
- след 3-тата година ако не се развива никаква реч или тя е все още на равнище лепетна реч;
- след 5-тата година ако повече от звуковете не се изговарят, или се изговарят неправилно или се заместват с други;
- заекване
- при всички случаи, в които родителите имат притеснения или съмнения относно развитието на речта на децата им.

Схемата на овладяване на речта от практически здравото дете може да бъде сведена до следното. В първите месеци от живота на детето на базата на вродени дадености /рефлекси/ започват да се образуват неясни звуци, които се наричат гукане. На 3-4 месеца се изменя техния характер. Те стават по-определени, придобиват различни интонации и се определят от примитивните емоционални преживявания на малкото дете. Първите звуци са неволеви, не зависят от неговата воля, не се регулират от съзнанието му.

В периода на гукането първо се появяват гласните звукове А, О, У като най-лесни за изговаряне, след това - съгласните П, М, Б и най-накрая съгласните Г, К, Х.

Първите прояви на разбиране на човешката реч намират израз в първите реакции на детето на гласа на говорещия.

гр. Варна 9000
ул. "Дрин" No. 31
тел. 052/ 615 120
office@logoped-varna.com

В края на втората седмица то престава да плаче когато му говорят, в края на четвъртата седмица песента му действа успокояващо. Детето започва да извърта главичката си по посока на говора и да реагира по определен начин на променената сила на гласа.

Към петия месец детето започва активно да слуша звучите от околната среда, заглежда се все по-често в движенията на устните на говорещия и се опитва да им подражава. Възниква несъзнателно подражание от страна на детето. Към шестия месец това подражание започва да се повтаря.

Натрупването на отделни срички бележи появата на т.нар. Лепетна реч - па - па, ба - ба и пр. Гукането и лепетната реч са звукови съчетания, но не са средство за общуване. Детето зразява чрез тях своето настроение и самочувствие при това упражнявайки своя гласов апарат. Поради тези причини е прието гукането и лепетната реч да се нарича подготвителен етап в развитието на детската реч.

Около първата година се появява първата дума, с което започва етапа на първоначално овладяване на езика.

Първата дума в речта на детето е тази, която то свързва с нейното значение. Много често тя носи обобщен характер. Една и съща дума може да означава различни неща – например мама - молба, радост, жалба, обръщение и др. Първо се появяват двусрични думи с повтарящи се срички, лесни за изговаряне - баба, мама, кака, тата и др. Постепенно се появяват съществителните имена, глаголите, прилагателните и т.н.

Към втората година се появяват първите изречения, които най-често са от типа "Мими -ам", "Ам - кашата" и др. Постепенно се усвояват изречения от други типове. Към края на втората година думата се употребява по-точно и речта се превръща в средство за общуване. У детето се заражда, развива потребността от общуване чрез говорене.

Към края на третата година в основни линии е сформирана речта на детето. То вече е натрупало достатъчно думи в своя речник, овладяло е построяването на граматически прави изречения, умее да разказва за своите преживявания, наблюдения и др.

В този период може да се появи т.нар. физиологично заекване, което се смята за норма в развитието на детската реч и се свързва с несъвършенството на детската нервна система. Изразява се в повторения на звукове в началото на думите, повторение на срички, думи, удължаване на гласните звукове в началото, в средата на думите. Що се отнася до звукопроизношението то все още е в процес на развитие и усъвършенстване. В този период звуковете С, З, Ц, Ш, Ж, Ч са в процес на овладяване. Нормално е да липсва звук "Р" в речта на детето. В основата на особеностите на детското произношение лежи незавършеното развитие на централната нервна система.

гр. Варна 9000
ул. "Дрин" No. 31
тел. 052/ 615 120
office@logoped-varna.com